

ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Завгородня Тетяна Костянтинівна

доктор педагогічних наук, професор,

Прикарпатський національний університет

імені Василя Стефаника

king_feodor@email.ua

Басараб Наталія Ярославівна

аспірантка II курсу кафедри педагогіки та

освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика,

Прикарпатський національний університет

імені Василя Стефаника

natalabasarab@gmail.com

XXI ст. – це час системного підвищення якості освіти, її гуманізація та гуманітаризація, розбудова на засадах неперервності, формування єдиного освітнього простору в Європі. Практика роботи Міністерства освіти і науки, молоді та спорту, загалом вищої школи України, за останні роки значно наблизилася до реалізації ідеї входження до європейського простору вищої освіти, яка базується на інституційній автономії, академічній свободі, рівних можливостях та демократичних принципах, які сприятимуть мобільності, підвищуватимуть можливості працевлаштування.

Метою модернізації вищої освіти в Україні є створення такої моделі освітнього процесу, в якій би оптимально поєдналися кращі вітчизняні й зарубіжні традиції. Європейська освіта не повинна конкурувати з національною освітою або протистояти патріотичному вихованню, а повинна поширювати та доповнювати його. Адже, поєднання гуманістичних традицій української педагогіки та зарубіжного досвіду виховання особистості, здатної до активних самостійних дій, дозволить створити динамічну, мобільну, конкурентоспроможну модель освітньої системи. Від того, на скільки освіта буде задовольняти потреби особистості й суспільства за допомогою якісних освітніх послуг, залежить економічний й духовний розвиток кожної країни зокрема. А сучасна людина має усвідомлювати себе громадянином не тільки своєї країни, але й цілісного, вже більш взаємопов'язаного світу. З. Дудар, І. Ревенчук звертають увагу на те, що основними вимогами до вищої освіти в умовах її інтеграції в європейський простір є створення загальноєвропейського освітнього простору, розробка єдиних критеріїв і стандартів у галузі освіти і науки. Якість вищої освіти є запорукою формування цього простору [2, 111].

У Педагогічній Конституції Європи зазначено, що «...майбутнє кожного народу, країни і співдружність народів значною мірою залежать від якісної підготовки майбутніх педагогів. Нині європейські країни пропонують розмаїття

моделей здійснення такої підготовки як за змістом, так і за формою. Об'єднавчі освітні процеси, що відбуваються в сучасній Європі, спонукають до пошуку спільних засад складної архітектури професійної підготовки педагогів» [6, 68]. Важливий цей аспект і для України, особливо в контексті освітніх реформ і процесу євроінтеграції. Як зазначає професор Ф.Г.Ващук інтеграція в європейський освітній простір потребує вироблення і впровадження нових підходів, серед яких: творче використання досвіду сусідніх з Україною держав членів ЄС; адаптування законодавства України до вимог Болонського процесу; спільна підготовка фахівців у європейських вузах та обмін випускниками; вирішення проблем юридичного визнання дипломів українських вузів у країнах ЄС; створення умов для закріплення фахівців, що закінчують навчання; недопущення міграції з нашої держави; підготовка фахівців, спроможних захистити інтереси України у жорстких умовах світової конкуренції [1, 10].

Процес формування готовності педагогів до сприйняття європейських цінностей – складний, суперечливий, неоднозначно оцінюваний освітянами різних поколінь. Слід звернути увагу на те, що успіхів у справі інтеграції в педагогічній освіті в Європейських країнах було досягнуто завдяки ентузіазму й енергії викладачів педагогічних навчальних закладів і закладів підвищення кваліфікації різних країн [7, 17].

Післядипломна освіта є феноменом вітчизняної і світової культури, силою здатною перебороти протиріччя та не тільки адаптуватися до змін які відбуваються, а й прогнозувати їх. Загалом педагогічні кадри в Україні дотримуються спільного бачення держави як гаранта розбудови суспільства, у якому створюватимуться умови для адаптації європейських цінностей освіти. Проте, слід зауважити, що вчитель повинен сам намагатися відповідати потребам сьогодення, розробляти професійні технології, адекватні викликам зовнішнього середовища, потребам освітянського ринку, удосконалювати мистецтво педагогічної праці. Позбутися радянського комплексу «учителя-виконавця» допомагає самокритичне сприйняття власної професійної діяльності крізь призму такої європейської цінності освіти, як «право вчителя на авторську програму навчання». Слід зауважити, що вона безпосередньо пов'язана з правом учня на вибір навчального закладу і викладачів. Тобто, йдеться про освіту як відкриту систему. Відкритість передбачає конкуренцію, а конкуренція – розквіт індивідуальної творчості [7, 35]. Крім основної програми предмета, як нормативного документа, викладач самостійно розробляє науково обґрунтовані авторські програми, що найкращим чином репрезентують його як успішного фахівця. До таких авторських програм належать: практично спрямовані програми; адаптаційні програми; реабілітаційні програми; програми зацікавлення навчальним предметом тощо [7, 35-36].

Сьогодні, зважаючи на новий зміст освіти і 12-річний термін навчання, прийняття ключової реформи Міністерства освіти і науки «Нова українська школа» спрямованої на «європеїзацію» української освіти – початкова школа перебуває у центрі уваги. Головна мета якої – створити школу, в якій буде приємно навчатись і яка даватиме учням не тільки знання, а й уміння застосовувати їх у повсякденному житті [3]. Саме перші роки суспільного виховання й навчання учнів мають надзвичайно важливий вплив на подальший розвиток інтелекту, творчості, відповідальності, організації навчання, звички до самостійності, бажання долати труднощі прикладаючи зусилля.

У зв'язку з цим у процесі гармонізації європейського освітнього простору підготовка висококваліфікованих педагогічних кадрів вимагає особливої уваги. Учитель початкової школи повинен бути готовим до виконання навчальної, опікунської, орієнтовної, координаційної функцій, любити свою професію, активно й постійно підвищувати свої професійні компетенції, демонструвати відкритість до прогресу і творчості, адже він відповідає за формування вільної особистості, яка повинна не тільки володіти певним запасом знань і професійною компетентністю, а й об'єднувати в собі інтелектуальний потенціал з моральною свідомістю та громадською відповідальністю.

Метою сучасної професійної освіти за кордоном є забезпечення багатопрофільної підготовки студентів. У багатьох країнах майбутнім педагогам не лише дозволяється, а рекомендується і зобов'язується одночасна професійна підготовка із декількох учительських спеціальностей. Підготовка повинна бути орієнтована, з однієї сторони, на конкретну сферу практичної діяльності, з іншої – містити елементи більш широкого професійного профілю. Кваліфікація повинна бути гнучкою, щоб фахівець міг легко перебудовуватися відповідно до мінливих вимог і мав можливість постійного професійного зростання. Це можливо за умови фундаментальної наукової підготовки, раціонального поєднання елементів теоретичного навчання і професійної практики [4].

Педагогові необхідно володіти всіма новітніми засобами використання Інтернету для пізнання та накопичення інформації, значущої в аспекті професійного розвитку. Необхідно знати кілька іноземних мов і постійно використовувати їх не стільки для читання матеріалів, скільки для спілкування і взаємодії з колегами з інших країн, творення й реалізації педагогічних проєктів, проведення екскурсій, обмінів, стажування. Педагог повинен бути із розвинутих почуттям розуміння та поваги до інших культур, умінням жити в мирі й злагоді з людьми різних національностей, рас, віросповідань [5, 28].

Якщо попередні покоління вчителів зобов'язані були беззастережно виконувати чіткі державні стандарти й рекомендовані групою методистів деталізовані робочі плани, то уже зараз вчителі можуть обирати, в яких закладах підвищувати кваліфікацію (раніше це можна було робити лише в

Інститутах післядипломної педагогічної освіти), обирати навчальні матеріали, імпровізувати та експериментувати. А вся система підготовки вчителів повинна не тільки визнавати незалежність і індивідуальність вчителя, але й сприяти, підтримувати і розвивати. Актуально здійснювати стажування у провідних європейських та вітчизняних навчальних закладах, що працюють в інноваційному режимі, застосовують новітні освітні технології, мають відповідну матеріально-технічну базу.

Література

1. Вашук Ф.Г. Інтеграція в європейський освітній простір: здобутки, проблеми, перспективи: *Монографія*. Ужгород: ЗакДУ, 2011. 560 с.
<https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/3717>
2. Дудар З., Ревенчук І. Проблеми і перспективи післядипломної освіти в Україні. *Вища школа*. 2009. №5. С. 111-118.
3. Нова Концепція української школи (New Concept of Ukrainian School). Retrieved from: <http://www.oblosvita.mk.ua/attachments/article/3935/>.
4. Носовець Н. Професійна підготовка майбутніх учителів у країнах Західної Європи. *Вісник*. 2015. №130. С. 68-72.
<http://erpub.chnpu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/2338/1>
5. Олійник В. Проблеми та шляхи розвитку системи післядипломної педагогічної освіти України в сучасному полікультурному суспільстві. *Вища освіта України*. 2009. №4. С. 24-34.
6. Pedagogical Constitution of Europe [Electronic recourse].
<http://www.arpue.org/index.php/uk/chasopysyevropeiski-pedahohichni-studii/pedahohichna-konstytutsiia-yevropy>
7. Пуховська Л.П., Артюшина М.В., Базелюк В.Г., Лушин П.В., Снісаренко О.С., Сніцар Л.П., Солодков В.Т. Післядипломна освіта в умовах євроінтеграції: сутність, зміст, технології, готовність до змін: *навчально-методичний посібник / за наук. ред. Л.П. Пуховської*. Київ: Педагогічна думка, 2012. 122 с.